

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 2. De obligatione filiorum erga parentes ex vi huius præcepti,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78332)

cuilibet sunt tutores, curatores, domini, magistri, & mariti, quoad uxores, iuxta eosdem authores. Quinetiam senes, & ætate prouecti suo modo patres dicuntur, vt notantur Concil. Colon. & Catechismus Concilij Tridentin. D. Thom. quoque 2.2. *quest. 122. art. 5. ad 2. & Sotus in 2. De iustit. & iure, quest. 4. art. 5.* significant patriam & consanguineos appellatione parentum hic comprehendit: quod idem loco citat Nauarrus. Caterum ad omnia prædicta parentum genera præceptum istud sic extenditur, vt honor debitus parentibus carnalibus sit regula, & mensura honoris, qui aliis omnibus debetur. Parentum vero carnalium nomine intellige non tantum patrem & matrem, sed etiam omnes ascendentes in recta linea, hoc est auum, & auiam, abauum & abauiam: proauum, & proauiam qui mediate nos secundum carnem genuerunt.

4. Notandum tertio, conuenienter huic præcepto de honorandis parentibus adiunctum fuisse præmium illis verbis, vt *sis longæuus super te: r. am.* cuius conuenientia rationes diuersæ videri possunt apud D. Thom. 1.2. *quest. 100. art. 7. ad 3. & Alexan. Alen. in eadem quest. 33. memb. 3. art. 2. D. Anton. 1. par. tit. 14. cap. 4. §. 8.* Vnam enim attigisse sufficeret, nempe ideo seruantibus hoc præceptum fuisse propositum eiusmodi præmium; longitudinem inquam vitæ, quia decemissimum est, vt vitæ prolongetur qui parentes colunt, à quibus post Deum eam acceperunt. Quæ ratio est D. Thom. 2.2. *quest. 122. art. 5. ad 4. & Soti in fine citati art. 5. aliorumque communiter.*

Caterum longitudo ea intelligenda est promissa, non solum pro futura sed etiam pro presenti vita ex D. Thoma & Soto in iisdem locis, & constat ex illo prioris ad Timoth. cap. 4. Pietas ad omnia utilis est, promissionem habens vitæ quæ nunc est, & futuræ. Vbi D. Paulus alludit ad hoc quartum præceptum, in quo iniungitur parentum honoratio, quæ actus est spectans ad virtutem pietatis, iuxta ea quæ tradit D. Thomas 2.2. *quest. 101. art. 1. & post eum D. Anton. 4. par. tit. 5. cap. 9. in princip. & Nauar. in Enchir. cap. 14. num. 1.* Cur vero non semper ita conueniat, vt is qui parentes honorat, diu viuat, quin potius aliquando, vt breuiore vita poritur: ratio est, quia promissiones bonorum temporalium semper ordinantur ad promissionem vitæ æternæ; & ideo si contingat, vt temporalis vitæ longior, detrimentum sempiternæ vitæ adferat alicui, Deus illum ad se aduocat: quod post D. Thom. 2.2. *quest. 122. art. 5. ad 4.* annotant Concil. Colon. & Catechismus Concil. Tridentin. in expositione huius præcepti versus finem.

5. Notandum est quarto, quod licet in hoc præcepto agatur præcipe de honore qui à filiis exhibendus tamen parentibus; ipsum tamen implicite comprehendere obligationem parentum erga filios, quæ pariter est virtus pietatis, de cuius actu hoc præceptum censetur datum: sicut præcedentia de actibus virtutis religionis: hocque est quod aliqui dicunt, præceptum istud de honorandis parentibus, esse vltro citroque obligatorium. Cur autem expressa mentio facta sit tantum de honore parentum, nihilque dicatur de filiis honorandis D. Anton. 1. par. tit. 14. cap. 4. §. 5. post Alexan. Alen. 3. par. quest. 33. memb. 3. art. 1. rationem reddit: quod naturalis inclinatio satis ostendat in patribus, quod debeant filiis obsequium & beneficium. De quo præstando non fuit proinde opus dare in Decalogo præceptum; vt nec de amore sui, quem naturalis inclinatio satis commendat.

Porro sicut hic per parentes intelliguntur etiam alij à carnalibus vt in 2. notab. dictum est; ita etiam censendum est sub hoc præcepto continere quoque eam obligationem quæ idem habent in ordine ad illos quorum censetur quasi parentes: nempe obligationem quæ incumbit Prælato in ordine ad subditos & domino in ordine ad seruos, &c.

CAPVT II.

De obligatione filiorum erga parentes ex vi huius præcepti.

SVMMARIVM.

- 6 Obligatio filiorum erga parentes, ad quæ sit, & qualiter sit ad mortale.
- 7 Obligatio filiorum ad amorem parentum.

8 Talis amor exigit tum fugam odij contrarij, tum exhibitionem eiusdem amoris.

9 Obligatio filij subueniendi necessitati spiritali parentum.

10 Obligatio eiusdem subueniendi necessitati corporali eorumdem.

11 Filius non potest ingredi religionem reliquendo patrem in extrema necessitate, nisi ei aliunde va eat sufficienter prouidere.

12 An is qui iam est professus teneatur ob similitudinem necessitatem egredi religionem.

13 Conditione: quas talis egressus requirit vt sit licitus.

14 Obligatio filij subueniendi parentibus etiam condemnatis perire fame, & constitutis in necessitate spiritali.

15 Obligatio filiorum obediendi parentibus.

16 Quod non obedire parentibus sit al quando peccatum mortale.

17 Deus in quibus filius tenetur, aut non tenetur sub mortali obedire parentibus.

18 Quomodo teneatur filius obedire parentibus quoad matrimonium unum contrahendum.

19 Quod pater non debeat cogere filium, aut filiam ad matrimonium cum aliqua certa persona in eundem.

20 Quod filij non teneantur obedire parentibus precipientibus, aut prohibentibus ingressum religionis.

21 Quid agere debeat filius cum parentes nulla necessitate compulsi in pedum ipsius ingressum in religionem.

22 Quid operetur patria potestas.

23 Modi quibus filius ab eadem potestate liberatur.

24 De peccato filij per negligentiam, aut contumeliam a sufficienter parentibus, aut nolentes eos agnoscere.

25 Quando sit, aut non sit permissa filio parentum accusatio.

26 De patre filius conqueri potest in iudicio: non item contra eum ferre testimonium.

27 Documenta de peccato quod filij committunt accipiendo, vel excipiendo bona paterna.

28 Quomodo filius possit in erudum accipere aliqua de bonis patrum in mercedem laboris quem suscipit in aliis aduagendis, aut conferendis.

TRIA potissimum sunt (vt ex Concil. Colon. in præced. cap. sub finem primi notabilis attigimus) quæ filij parentibus tenentur exhibere, vt debitum illis honorem impendant: amorem nimirum, obedientiam, & reuerentiam. De quibus in particulari quædam annotabimus quæ maxime ad institutum nostrum facere videntur: si tamen duo de iisdem vniuersè præferimus. Alterum est, quod quamuis talia aliquando debeat in aliis proximis; facilius tamen peccatum mortale committatur, cum denegantur patri, quam cum denegantur aliis. Nam est grauitas materia, semper requiritur ad peccatum mortale: illa tamen in iura, quæ respectu aliorum est leuis: respectu patris sæpe est grauis. Alterum est quod quando peccatum mortale contra patrem committitur, oriatur noua circumstantia in confessione exprimenda: vt si quis percussit patrem, non est satis si dicat se percussisse proximum, sed explicare debet se percussisse patrem: vt bene notat Nauarr. in Enchir. cap. 14. num. 11.

SECTIO I.

De obligatione filiorum ad amorem parentum.

7. Atque vt ad particularia ipsa veniamus. Notandum est primo, quod ad amorem attinet, non posse in dubium vocari quin parentes sint maxime diligendi: si enim quemque proximum vti nos ipsos diligere debemus, quid de parentibus sentiendum est? qui & proximi nobis sunt, & vitæ nostræ causa: qua ex parte in eis quoddam diuinæ maiestatis vestigium adumbratum est, vt habet Concil. Colonien. se in expositione huius præcepti, versu, libet. Inde inferens nos post Deum intimo, ac supremo amore parentem prosequi, amplectique debere. Nec aduersatur quod Luca 14. Christus dicit discipulum suum esse non posse eum, qui patrem & matrem odio non habuerit: solum enim voluit patrem & matrem non esse ipsi præferendos: quin potius ipsum esse omnino anteponendum, vt recte notauit idem Concil. Colon. in seq. versu, Sed dices: & post ipsum Nauar. in cit. cap. 14. num. 4.

num. 4. idque congruenter doctrinæ D. Thomæ 2. 2. quæst. 101. art. 4.

8. Talis vero amor quo filius diligere debet parentes consistit in duobus; nimirum in fuga contrarij, id est, ut parentes ipsos non habeat odio. Ex quo capite præceptum istud est negatiuum, obligans pro omni tempore; præterea in exhibitione amoris: hacque ex parte idem præceptum est affirmatiuum obligans non pro omni, sed pro eo solum tempore quo necessitatem virgere ex circumstantiis prudenter iudicatur. Adde quod idem amor non solum interior, sed nonnunquam exterior etiam debeat esse: ex Syluest. in verbo Filij, quæst. 2. 2. & Armilla in verbo Filius, §. 2. 2. Filius ergo qui parentes prosequitur odio, aut graui molestia afficit, vel qui notabile damnum eis optat, puta mortem, mendicitatem, & id genus alia, mortaliter peccat: teneturque talem circumstantiam aperire in confessione, ex Nauar. in Enchirid. cap. 14. num. 11. Quod locum habet quantumuis quid eiusmodi vtopet, non ex odio; sed vt à custodia parentum citius ea ratione liberetur: vel citius possit bonis ipsorum frui, ex eodem Nauar. in seq. num. 13. vers. 9.

9. Similiter peccat filius si necessitati spiritali patris non prouideat, cum possit. Nam amor quo erga eum debet affici postulat vt in tali necessitate ei subueniat. Vnde ait Concil. Colon. in cit. versu, iubet: si parentes habeas in quibus pietatem desideres, summa ope niti debes, vt eos non quidem acerbe sed reuerentissime admoneas, & ad Christum & pietatem trahas: vt de voluntate Dei instructos ex malis bonos efficias. Quod si in mortis sint articulo, à filiis ipsis danda est opera, ne ij decedant sine confessione; & aliis sacramentis quæ debent tunc percipi ab hominibus Christianis. Id quod Catechismus Concilij Trident. iussu editus habet in expositione huius præcepti: mortaliter; peccaret filius, qui tunc prohiberet ne parentes aliquid pauperibus pro animæ suæ salute erogarent; aut ne testamentum eonderent, & multo magis qui voluntatem ipsorum auerteret à facienda restitutione illorum, quæ restituere tenentur: de quo Nauar. in cit. vers. 9. Vbi aduerte quod si quid cum hæreditate paterna filio obuenerit quod alienum esse sciret, is debeat illud omnino restituere, nec possit retinere; vt pbatur ex cap. Michael, De vsuris; nisiq; leuitas materiæ excuset, nolendo restituere, peccat mortaliter. Quod idem dicendum est ex Nauar. in seq. vers. 16. si sine iusta causa differat restitutionem debitorum quibus paterna hæreditas est obnoxia. Pro qua re faciunt cap. In literis, De raptorib. & quæ Couar. tradidit cap. Si heredes, De testamentis.

10. Ad eundem amorem parentibus à filiis debitum, illud adhuc pertinet, vt in corporalibus necessitatibus subueniant ipsis: vnde si in captiuitate sint, debent dare operam, vt ab ea liberentur: si mente capti, vt eis sufficienter prouideatur: ex Nauar. in prius cit. vers. 9. Debent quoque si sint in graui, & extrema necessitate, ex proprijs subuenire illis, iuxta D. Thomæ 2. 2. quæst. 122. art. 5. ad 3. Alexan. Alen. 3. par. quæst. 33. membr. 2. art. 1. Nauar. in cit. num. 13. vers. 10. Sorum lib. 2. De iustit. & iure, quæst. 4. art. 5. Estque & hæc obligatio de iure naturali ex Couar. in Epitome 4. decretalium par. 2. cap. 8. §. 6. num. 5. Iuxta quem etiam, si quis sit ex meretrice genitus tenetur suos parentes alere si egeant, nam in eo quoque eadem iuris naturalis obligatio viget.

Sed quæres si pater patiatur quidem grauem necessitatē, sed à qua se possit arte aliqua & officio leuare, an tunc à peccato excusetur filius si ei non subueniat. Respondetur excusari, nisi tale officium esset dedecori statui illius, vt Nauar. habet loco cit. Quis vero in hac subuentione faciendâ patri ordo sit à filio obseruandus, & quibusdam debeat patrem in ea præferre intelligendum est ex tractatu de elemosyna.

Explicatio difficultatis de impedimento quod parentum necessitas adfert filijs ne fiant Religiosi.

11. Hic autem offert se dubium: An filius ob sustentandos parentes, teneatur non ingredi religionem, ac num iam ingressus teneatur egredi. Quod cum bipartitum sit ad priorem partem responderetur teneri non ingredi, si quidem necessitas parentum sit extrema: seu qua ipsorum vita pericli-

etur, nec ei aliunde possit occurrere. Pro quo facit tradita per D. Thomæ 2. 2. quæst. 101. art. 4. ad 4. Syluestrum in verb. Religio, 6. quæst. 9. Tabienam in verbo Pietas, num. 2. Nauar. in comment. 3. De regularib. num. 48. & in Enchirid. cap. 14. num. 14. Eaque est communis Theologorum omnium concors sententia, teste Azorio 2. par. lib. 2. cap. 3. quæst. 4. Ac probatur: quia aliqui fieret contra hoc præceptum, ex quo filius tenetur patri in necessitate subueniri. Neque liberum est propter opus consilij relinquere id quod est præcepti; cum vt recte ait Syluester, consilia seruentur vt præcepta melius impleantur.

Idem pari ratione dicendum est quando pater, si non extrema, at certe ea necessitate premeretur, cui filius occurrere teneatur (ex Nauar. in citato, num. 14.) nec possit per alium. Quod adde: quia si possit per alium, non impediretur ab ingressu religionis ex Syluest. Religio 2. quæst. 7. Istudq; procedit, etiam si filius vouisset ingredi Religionem iuxta ea quæ habent Syluest. in ead. quæst. 7. & Tabiena in cit. num. 2. Adde quoque etiam si parentes ipsi, culpa sua deuerint in talem necessitatem. Sed aduerte id esse intelligendum eam exceptione hac: Nisi sit periculum salutis spiritalis; seu periculum ne ea de causa filius ipse lapsurus sit in peccatum mortale. Quando enim est tale periculum (vt esse potest ex circumstantia loci, temporis complexionis, ac propinquarum occasionum, & malorum habituum) non debet quis præ illo curare vllam patris necessitatem: quia ex charitate ordinaria, animæ propriæ anteferenda est saluti corporali non tantum patris sed etiam propriæ.

12. Posterior vero pars propositi dubij. An scilicet is qui iam est professus teneatur religionem egredi propter parentum iam dictam necessitatem, valde controuersum est inter Doctores. Et quidem D. Thomas in cit. quæst. 101. art. 4. ad 4. nulla facta distinctione vult filium egredi non posse, idemque significat Alexander in citata quæst. 33. membro 4. & admittit Syluest. Religio 6. quæst. 9. si pater post filij professionem in necessitatem deueniat. Caietan. autem ad cit. ait 4. vult quod si necessitas sit extrema filius debeat egredi. Idem habent Tabiena & Armilla in verbo Pietas; contenditque Caietan. id non esse alienam à sententia D. Thomæ loco cit. Cæterum sequenda videtur Nauarri doctrina in memorato num. 14. sicut Azor sequitur in seq. quæst. 5. quod si extrema sit patris necessitas, siue ea præcesserit professionem siue sequatur, filius ob eam teneatur egredi; quando non potest ei occurrere. Nec dici potest quod debeat illos committere diuinæ prouidentia, quia id esset tentare Deum, petendo vt parentes miraculose aleret, quos alioqui ipse sustentare posset & deberet. Si vero sit quidem grauis necessitas, non tamen extrema: nempe si parces sint adeo pauperes vt sublato filij subsidio, eogantur mendicare, aut seruire alios non quidem quomodocumque; sed cum magna status sui indecentia. Si talis inquam necessitas sit quæ professionem præcedat, tunc quoque tenetur filius egredi: non item si professionem sequatur. Cuius differentia ratio hæc reddi potest: quod filius non tenetur parentum necessitati futuræ perinde prouidere ac præsentis vt bene docet D. Thomas 2. 2. quæst. 101. art. 2. ad 2. congruenter verbis D. Pauli, cum ait in posteriori ad Corinth. cap. 12. Filios non thesaurizare parentibus, sed parentes filiis. Videndus est pro pleniore confirmatione Nauar. in memorato commentario 3. de regul. num. 48. & sequenti. Ad quam etiam facit quod Dominus cum quidam ab ipso inuitatus ad se sequendum diceret. Permite mihi primum ire & sepelire patrem meum: non permisit ex Lucæ cap. 9. sub finem.

13. Cæterum de Religiosorum professorum egressu à religione ad subueniendum parentibus constitutis in extrema necessitate, tacendum non est, ipsum requirere aliquot condiciones vt licitas censeatur. Prima est, vt licentiam petat à suo Prælato; vnde peccat mortaliter egrediendo ea non petita, quoniam ex voto tenetur obedire Prælato qui petitam non negabit, quam tunc dare tenetur, vt consequens est ex antecedētis. Secunda, vt talis Religiosus professus, manendo in Religione, nequeat subuenire parentum necessitati. Vnde si vel Prælatus offerret illi necessaria ad subueniendum vel in monasterio permitteret modum lucrandi eadem necessaria; vel petendi elemosynam à deuotis & ab

amicis nullo modo posset egredi. Tertia, ut necessitas parentum sit vere extrema. Nam licet grauis illa, in qua ipsi nequeant viuere nisi mendicando, aut seruendo aliis cum notabili indecentia sui status sufficiat ante ingressum ut filius profiteri non possit; non sufficit tamen ad filium post professionem reuocandum: quia minor est obligatio in hac re professi, tanquam mundo mortui, quam adhuc liberi. Vnde quia necessitas vere extrema rarissime contingit; communiter fit ut ij quæ prætextu paupertatis parentum post professionem egrediuntur securi non sint in conscientia. Quarta conditio est, ut egressus gesserit habitum religionis, nisi inde impediretur lucrari: tunc enim cogente necessitate posset in aliquem alium decentem mutari de licentia Patris, vel Episcopi, vel etiam proprii Prælati, cum negotium adeo vrget, ut ad illos recurrere non possit. Quinta, ut quamdiu manet in seculo obseruet non solum essentialia religionis, sed etiam maiores obseruationes, suæ religionis proprias, siue ieiuniorum, siue aliorum prout poterit. Sexta, ut statim ac parentes subleauerit ab illa extrema necessitate, eisque prouiderit, reuertatur ad suam religionem. Teneatur autem quam primum moraliter potest subleuare; ita ut id differens ex industria, ut diutius moretur in seculo, non sit tutus in conscientia. Vltima, ut quando cumq; iussus fuerit à Prælo suo redire, oblati necessarius pro subleuatione necessitatis parentum, teneatur redire.

Quomodo autem iure gentium teneatur filius parentibus egentibus alimenta præstare, etiam autoritate Iudicis damnatis ad percundum fame, & graui pena imposta alimentum eis præbentibus: qui uolet uideat apud Azorium in 2. par. lib. 2. cap. 3. in princip. Postea in quest. 6. referentem causas ob quas filij possunt priuare parentes debitis alimentis; quæ coincidunt cum illis, ob quas uiceuersa parentes possunt priuare filios debitis etiam alimentis, quas proponemus in seq. cap. sectione priore.

14. Porro quod dictum est de obligatione filiorum subueniendi parentibus in corporali necessitate constitutis, eadem ac etiam maiore ratione dicendum de constitutis in necessitate spiritali: ideoque ex morbo periculose decumbentibus, tenentur procurare sacramentorum administrationem, & piorum virorum uisitationem, à quibus monita salutis audiunt. Vita functis uero curare, ut corpora eorum iusta ac debite sepulture mandentur, & pro eis iuxta Christianorum morem, preces & sacrificia Deo offerantur: & alienum quod contraxerunt, & legata quæ instituerunt soluantur; prout citatis D. Anton. & Nauarr. addit Azoria eodem cap. quest. 8.

SECTIO II.

De filiorum obligatione obediendi parentibus.

15. **N**Otandum est secundo, quoad obedientiam, nec dubitari posse quin filij parentibus exhibere eam teneantur. Ad quod confirmandum Concil. Colon. in expositione huius præcepti uersu 2. inducit tum illud Proverb. 1. Audi filii mi disciplinam patris tui, & ne dimittas legem matris tuæ, &c. Tum quod Isaac figura Christi, patri se liganti non resistit Gen. 22. & quod Rechabaz iussione Ionadab patris, facti sunt abstemij Jeremiae 35. Tum demum quod Lucae cap. 2. Christus Dominus licet uerus Deus, legatur Ioseph & Maria parentibus subditus fuisse.

16. Est autem mortale, non obedire parentibus. Ad quod probandum Nauarr. in Enchir. cap. 14. num. 2. uer. 3. inducit: tum quod ad Roman. cap. 1. (adde & in posteriori ad Timoth. cap. 3.) inter eos qui grauissime peccant, ponantur, non obediens parentibus. Accedit etiam quod parentum præceptum rationem habeat legis humanæ; & ideo transgressio illius debeat iudicari mortaliter eo modo quo transgressio legis humanæ iudicanda est, iuxta documenta tradita in præced. lib. 15. cap. 5. Id uero intelligendum est procedere in materia graui. Nam in materia leui, filius non tenetur sub mortali obedire parentibus; quia cum præcepta diuina in leuibus non obligent sub mortali, multo minus obligabunt præcepta humana, etiam si parentum sint. Vide in cit. cap. 5. tradita: & adde ex eodem Nauarr. ibidem (quod etiam insinuant Syluest. uerbo Filij, num. 25. & Tabiena uer-

bo Filij, num. 17. & Angelus ac Fumus eodem uerbo, ille, nu. 30. & hic in principio) ad tale mortale non sufficere rem esse grauem; sed adhuc requiri, ut sit de iis quibus filius parentibus subiicitur: in aliis enim mortale non est, illum huic non obedire.

Filius autem parentibus subiicitur in iis quæ pertinent ad domesticam gubernationem, ex Caiet. in uerbo Filij peccata, & ex Angelo Syluest. Tabiena, Armilla & Nauarro locis citatis. Quin adhuc in huiusmodi rebus, si ex incogitantia absque contemptu & obstinatione, filius non obediens; solum peccaret uenialiter, prout notauit Nauarr. in sequen. num. 12. Teneatur etiam filius secundum citatos auctores obedire parentibus in iis quæ pertinent ad bonos mores: puta si præcipiant fugere noxia sodalium contubernia, ludos prohibitos, meretrices, aliaque id genus, prout ait Nauarr. loco proxime citato.

Quando igitur parens præcipit aliquid quod nec ad rem domesticam, nec ad bonos mores spectat, filius non obediendo peccat solum uenialiter, quia non infert ei grauem iniuriam, tanquam minime lædens ius ipsius. Imo uero potest nullo modo peccare in duobus: nempe in eligendo statu uitæ, postquam excessit annos pubertatis: nam ea in re non est patri subiectus, ex D. Thoma 2. 2. quest. vltima, art. 6. Deinde in dispensando ea quæ potest suo iure dispensare: etiam si adhuc sit sub potestate patris, ut censetur posse; primo peculium castrense, id est, bona quæ filius ipse familias acquirat in bello. Secundo peculium quasi castrense, id est, bona quæ eidem proueniunt ex aliquo officio publico, ut Medici, Aduocati, &c. vel ex beneficio aut pensione, alio, uel stipendio Ecclesiastico. Tertio, peculium aduentitium cum usufructu. Vbi aduerte, quod etsi illud quod ab alio quam à patre donatur filio familias, quod nomine peculij aduentitij significatur, ordinarie sit patris, quantum ad usum & ad usum uictum, quamdiu ille est sub potestate ipsius: tamen si ipsum donetur filio sub hac conditione, ut is, non autem pater usum fructum habeat, eundem filium posse illud alienare. Quarto, peculium profectitium mixtum. Vbi quoque aduerte, quod etsi filius illud quod habet à solo patre profectum, quod dicitur peculium pure profectitium, non possit alienare inuito ipso patre: quando tamen ab hoc acceperit certam pecuniam ad aliquod opus peragendum, & ipse interea sua industria, aut parsimonia referuauit aliquid peracto rite opere, possit tale residuum pro arbitrio alienare: sicque ille cui pater quotannis dat certam pecuniam summam ut alate, potest si quid sua parsimonia sibi referuet, illud donare. Videndi sunt Summularij in uerbo Peculium, & Nauarr. in Enchir. cap. 17. numero 141. & aliquot sequentibus.

SECTIO III.

Dubia quadam de eadem obedientia.

18. **H**ic dubia quadam occurrunt. Primum est, An quoad matrimonium contrahendum filius teneatur parentibus obedire. De quo D. Thom. 2. 2. quest. 104. art. quinto in corpore sub finem, sentit non teneri. Quæ sententia sic accipienda uidetur, ut nihilominus procedat illud, quod in uerbo Filij dicunt Angelus §. 25. Tab. quest. 13. & Artil. §. 19. posse quidem filium sine patris licentia matrimonium contrahere ualide (uolere enim matrimonium, quod filius absque patris consensu celebrarit, habetur expressè in Concil. Trident. sess. 24. cap. 1. De reformat. matrimonij) negandum tamen non esse quin honestum sit, ut filij de parentum consensu talem contractum ineant. Imo sunt qui teneant esse de præcepto quos magno numero refert Thom. Sanchez lib. 4. de matrimonio, disput. 23. quest. 2. licet ipse contrarium sentiat cum multis aliis quos etiam refert.

Sufficit autem huic instituto notasse tres casus allatos à Nauarr. in Enchir. cap. 14. num. 15. in quibus mortaliter peccat filius ducens uxorem inuito patre. Primus est, quando contra patris præceptum accipit uxorem se minime dignam, in notabilem ignominiam suæ familie. Secundus est, quando multum interest parentum, ut tale matrimonium non inierit: quia per alium possint sedari graues inimicitie inter patrem, & aliquem alium: per quas rediguntur parentes ad necessitatem: cui (nisi forte causam recusandi matrimo-

nium habeat iustam, arbitrio prudentis filius ipse ex virtute pietatis teneatur remedium adferre. Tertius casus est, quando pater ei ante pubertatem desponsavit uxorem, & ei reiecta aliam accipit cum debeat omnino patris in eo voluntatem implere ex cap. 1. De respons. impuberum. Verum tamè quia debitum illud solù est honestatis (pro quo multos auctores citat Sanchez in præced. quæst.) bene mouet Nauarr. ibid. quod si filius causam rationabilem haberet, posset sine peccato sic desponsatam reicere. Quartus casus addi potest, quando filius uxorem duxit, ut tristitia & molestia afficeret parentes, exemplo Elau, de quo Gen. 28. vers. 8. Id enim aperte est contra honorem hic præceptum.

Cæterum quidquid de his sit: pater non debet cogere filium vel filiam ad matrimonium cum tali vel tali in eundem, ex cap. De nuptis tuæ coniugio, 31. quæst. 2. Ratio est, quæ habetur in cap. Requiriuit, De sponsalibus: quod matrimonium, cum sint contractus onerosi, onere quod homini coherere perpetuo, debeant esse libera; & in iis coactiones soleant difficiles exitus frequenter habere. Adde quod nefarium sit matrimonij libertatem violare, prout dicitur in Concil. Trident. sess. 24. cap. 9. de reform. matrimonij. Vbi quoque excommunicantur temporales domini ac Magistratus, qui directe vel indirecte subditos suos, vel quodcumque alios cogunt matrimonia contrahere. Quam excommunicationem quidam voluerunt esse generalem in quoscumque cogentes. Sed Sanchez in eod. lib. 4. disput. 22. sub finem, bene ostendit comprehendere solum habentes iurisdictionem in foro externo.

Quod vero attinet ad civiles leges & statuta quibus prohibetur, ne filij aut filia absque parentum consensu matrimonium ineant, iussit hic monere (qui plura scire volet videat Azorium 2. par. lib. 2. cap. 2. quæst. 6. 7. 8. & 9. corrigi per illud, quod sacri canones omnimodam in matrimonio libertatem exigant; vnde ne hæc impediatur, in cap. Gemma, De sponsalibus, pœna sponsalibus apposita annullatur. Cur autem in hac re ius canonicum iuri civili præualeat, est quod etiam si matrimonium censetur ad ius civile pertinere, prout est contractus quidam quo in reip. dispendium ac perturbationem contrahentes abuti possunt: p. incipit tamen de eo disponere pertinet ad ius canonicum: cum id quod in illo dignius est, sit sacramentum, ideoque res spiritualis, quæ tanquam dignior minus dignum *pura contractum*, ad se trahit.

Porro non tantum valide iuxta cap. Sufficiat, 27. q. 2. potest a filij matrimonium contrahi: sed etiam plerumque sine peccato, ut cum nimia est auaritia parentum recusantium in matrimonium consentire, eo quod dare nolint dotem quam debent; aut cum plus æquo lucri cupidi, suorum nuptias negligunt, aut in longum tempus differunt: maxime si iidem iuramento, aut alio vinculo ad eas se adstrixerunt; aut etiam cum quis uxorem quam pater dare vult, iusta de causa recusat.

Secundum dubium est; Vtrum filius teneatur obedire parentibus cum vetant illis religionis ingressum. Respondetur, quod si filius iam sit pubes, seu adultus, non teneatur, prout habet ex D. Thom. 2. 2. q. 189. art. 5. Syluester in verbo Religio, 2. q. 15. per cap. Si Dominus, 11. quæst. 3. Quod tamen intelligendum est regulariter, seu ita ut possit exceptionem pati, prout constat: tum ex iis quæ ibidem tradidit D. Thomas: tum etiam ex iis quæ in sectione præced. diximus tractantes difficultatem, Vtrum quis possit religionem ingredi relictis parentibus in necessitate.

Tertium dubium est; An possit filius non obedire parentibus, si ipsum cogant ad ingrediendum religionem. Ad quod respondetur affirmatiue; hoc est, posse non obedire, quia in iis quæ pertinent ad interiorum motum voluntatis (ut maxime censetur electio status vitæ) non tenetur homo homini obedire: sed solum Deo; prout docet D. Thom. 2. 2. q. 104. ar. 3. in corpore prope finem. Ad idem facit quod circa feminas Concil. Trident. sess. 25. cap. 18. De regularibus, statuit subiciendo anathemati quascumque personas cuiuscumque qualitatibus vel conditionibus fuerint, si quomodocumque coegerint aliquam virginem, vel viduam, aut aliam quamcumque mulierem præterquam in casibus iure expressis, ad ingrediendum monasterium.

Quartum dubium est; An ex obligatione huius præcepti, filius teneatur abstinere ab ingressu religionis, cum parentes inde grauiter offenduntur, non ob necessitatem quam patiantur; sed ob carnalem affectum. ex quo ægre ferunt separationem illius a se. Ad quod respondendum videtur: filium non obligari quidem ea de causa abstinere omnino ab ingressu religionis: obligari tamen aliquando ad illum differendum per aliquod temporis spatium. Cuius responsionis prior pars ex eo patet, quod de se irrationabile fit offendi de bono opere: quod natum est non scandalum, sed adificationem, & consolationem adferre. At ingressus religionis, ut nem. Catholicus negat, est bonum opus. Offensio igitur seu scandalum quod inde manat, passiuum est; ac natum, vel ex eorum qui scandalizantur malitia: & ideo contemnendi sunt tanquam cæci ad instar illorum, de quibus Mat. 18. vers. 12. vel certe ex ipsorum infirmitate & ignorantia; ut si se ipse et in rudibus; quorum non est tanta ratio habenda, ut omittatur bonum opus, quod ex stimatum fuerit necessarium ad propriam salutem spiritalem: quoniam ex charitate ordinata, quisque tenetur magis suam salutem spiritalem diligere, quam alienam. Vnde si quis omitendo aut differendo aliquod opus bonum, peccaturus sit; nullo modo tenetur illud omittere, aut differre ob alterius scandalum: etiam si ipsum sit mortale peccatum: quia nemo tenetur peccare ad alterius peccatum vitandum. Quare si casus contingat, in quo quis sub peccato tenetur ingredi religionem (ut quia transgreditur aliquo votum de ea ingredienda factum) ob nullum scandalum inde conuergens, postea à tali ingressu abstinere.

Quod si opus agendum tantummodo sit consilij, non est quidem ob aliquorum scandalum omnino omittendum, est tamen differendum ad tempus (prout habet secunda pars responsionis) quousque ignarus instruat, aut debelis confortetur, vel reddatur saltem sufficiens ratio ad instruendum vel confortandum. Nam quantum possumus sine præiudicio nostro, tenemur impedire peccata proximi. Talis autem dilatio potest esse sine præiudicio. Quod si infirmus post redditam rationem sufficientem, ad ipsum quietandum, adhuc perseueret in suo scdalo; non est obligatio ulterius differendi: quia scandalum illius esse ex infirmitate, incipit esse ex malitia.

Adde nec dari talem obligationem quando imminet periculum salutis, nisi statim id ipsum opus consilij impleatur: quia tunc idem opus est in præcepto. Quæ ratione filius volens ingredi religionem si aduertat parentes velle v. g. ad eum Introdúcere meretricem, ut pudicitia faciat iacturam, potest nulla habita ratione cuiuscumque scandali ipsorum, statim ingredi religionem. Addiderim etiam quod cumque per dilationem talis ingressus, redderetur postea impossibilis aut certe maxime difficilis; tunc enim satis esse potest, si post factum, reddatur ratio illius sufficiens ad tollendum (si quod ea occasione oriatur) infirmorum aut ignorantium scandalum. Quod si nihil proficiatur, mala inde secuta non imputabuntur filio, qui ingressus est: sed ipsi parentibus scandalizantibus se absque rationabili causa. Atque per hæc satis patet quando repugnet, aut non repugnet huic præcepto ingredi religionem contra parentum voluntatem.

Vltimum dubium est; Quid operetur patria potestas, & quomodo filius ab ea liberetur. Eius vero priori parti respondetur, varios quidem referri effectus patriæ potestatis: sed omnes reduci ad tria capita, iuxta ea ad quæ se eadem potestas extendit. Quorum primum est, voluntas filij: quoad quam idem filius duo habet respectu patris, scilicet ut idem sit cum eo; & ut sit sub ipsius potestate. Atque ratione prioris, nullus contractus, nulla actio, nulla obligatio civilis potest esse inter patrem & filium: quoniam illa sunt interdicienda. Ratione posteriori vero, nullum contractum vel actionem civilem potest filius facere sine consensu patris. Secundum est substantia, seu bona filij quæ omnia sunt patris, exceptis periculis quæ commemorauimus supra nu. 17. Tertium est, persona filij; hacque ex parte, pater pro sua potestate potest filium verberare. Cæterum patria ipsa potestas non tantum est in filium ipsum: sed etiam in omnes per ipsum descendentes, ut in nepotem vel pronepotem, in neptem & proneptem:

neptem:

neptem: est tamen tantum in filiam, non vero in eos qui per eam descendunt, prout habetur Instituti de patria potestate, §. finali.

23. Posteriori autem parti dubij respondetur: octo maxime modis filium liberari à patria potestate. Primus est quando pater moritur, ex tit. Quibus modis ius patrie potestatis soluitur, in principio, Instituti. Secundus, quando pater transit in potestatem alterius, ut fit per ingressum religionis, quo transit in potestatem sui Superioris. Ita Syluest. & Armilla verbo patria potestas. Et ratio esse potest, quia tunc pater moritur mundo, nec potest amplius proprium habere. Tertius est, quando filius ingreditur religionem post 14. annum, ut habetur ex cap. Si in qualibet, 20. quest. 2. & expressit glossa fin. ibid. Quartus est, quando filius fit Episcopus, ut habetur ex cap. Si servus, 2. distinct. 54. Quintus, quando pater deportatus est, non item quando est relegatus, ut habetur Instituti titulo proxime citato §. 1. Vbi adverte damnatum perpetuo exilio, dici deportatum, damnatum vero ad tempus, dici relegatum ex lege Relegatorum §. 2. ff. De interdictis, relegatis ac deportatis. Sextus est, quando pater fit hæreticus, ut habetur ex cap. 2. De hæret. in 6. §. finali. Septimus, quando pater exponit filium infantem, vel languidum, aut alio ipsum exponente consentit, aut id ratum habet. Octavus, quando filius emancipatur à patre, id est, quando pater coram Iudice competente, hanc potestatem, quam in filium habet, relaxat.

Sunt etiam aliquot causæ, quæ licet non liberent à patria potestate, propter eas tamen pater in foro exteriori cogi potest ad emancipandum filium. Nimirum ut notavit Couar. De testam. ad cap. Raynutius num. 21. illæ propter quas filius potest ex hæredare patrem, de quibus postea: item quæ alia quatuor, quas commemorant Summulajij in verbo Emancipatio, 1. si pater sine misericordia filium verbis afficiat. 2. si cogat filium peccare in corpus suum. 3. si filium arrogari permittit, id est, adoptari ante pubertatem, & ille post pubertatem probaverit id sibi non expedire. 4. si pater agnovit sibi relictum legatum, ut filium emanciparet. Adhuc iidem ibidem emancipatum redire rursum in patriam potestatem propter alimenta iniuste denegata patris in necessitate gravi, aut extrema. De quibus differere plenius Iuriconsultorum est maxime.

SECTIO IV.

De filij obligatione ad reverentiam parentum.

24. Circa reverentiam exhibendam parentibus ut debitus honor illis reddatur, notandum est mortaliter delinquere filium, qui patrem percussit: etiam si percussio sit levis: ut recte notat Navar. in Enchir. cap. 14. num. 13. Quæ enim est natura sua levis, ex hac circumstantia (quod scilicet qui percussit patrem sit) aggravatur mortaliter. Quia ratione etiam crediderim filium qui deliberate manum tantum attolleret ad percipiendum patrem, etiam si percussio non sequatur, mortaliter delinquere. Quoniam potest aliquando filius non peccare non percipiendum patrem, nimirum si id faceret defendendo seipsum à nece, quam ei pater ipse intendat, nec aliter se tueri valeat: aut defendendo rem publicam, aut Principem ut servetur incolumis. Ad quod faciunt ea quæ scribit Couar. ad cit. cap. Raynutius in princip. num. 9. Mortale pariter committit filius si parentes afficiat contumelias, opprobriis, conuitiis, vel eis viuis aut mortuis deliberate maledicat. Quod idem dicendum est de filio, qui ex contemptu patres agnoscere dedignatur, ut ex Alex. Alensi habet Navar. in cit. num. 13. vers. 8. Excusaretur tamen à mortali si qui citra contemptum iusta de causa d'ssimularet: ut si quis cum venerit ad pinguiorem fortunam, non vult agnoscere suos parentes: non quidem ex contemptu: sed ne si id fecerit, patiatur dispendium honoris, vel rerum temporalium: quem à mortali excusari, maxime si parentes ipsi consentiant, expressit etiam loco cit. Navarrus.

25. Insuper peccat mortaliter filius accusando patrem alicuius criminis, ex Navar. in præced. ver. 7. Quod intellige etiam si crimen verum sit, argumento eius quod docet Couar. in seq. num. 11. de exheredatione filij ob talem accusationem. Ac etiam maledictionis quæ in Cham fulminata est à patre suo Noe, ob ipsum ab eo irrisum. Concedendū

tamen est, quod aliquando absque peccato filius patrem de crimine accusare possit: puta cum crimen fuerit proditionis in regnum, vel in remp. aut hæresis, iuxta Navarrum loc. cit. Quod videtur restringendum ad casum in quo nondum esset facta proditio, aut in quo pater esset aut dubitaretur futurus disseminator hæresis: quia talis accusatio conceditur filio, ut totam communitatem à gravi malo temporali aut spiritali possit liberare: ad quod extra eos casus, non est necessitas accusationis.

26. Concedendum item est, quod sine peccato possit nunquam, tam in causa civili quam in criminali filius conquiri de patre, seu adversus patrem implorare Iudicis auxilium, ex cap. Prohibentur, 2. q. 1. De qua re vide Tabienam in verbo Filius, num. 16 & Syluestrum in verbo Filij, num. 28. Et adde in confirmationem quod Couar. ex communi sententia habet in Epitome 4. De decretalium par. 2. cap. 7. in principio, num. 4. item permitti inter patrem & filium. Pro qua facit cap. Non est. De sponsalij in quo Rex Anglorum cogitur restituere uxorem filio repenti. Vtrum autem peccent filij si adversus parentes testimonium ferant, difficultas esse potest. Videtur vero tenendum quod peccent: pro quo facit textus in lege Parentes, Cod. De testibus, & in cap. Si testes prope fin. 4. quest. 3. & ita tradit Syluester in verbo Correctio, quest. 7. post medium.

Explicatio difficultatis de peccato quod à filijs committitur accipiendo aut expendendo bona paterna.

SECTIO V.

27. Huius difficultatis quotidianis occurfus exigit, ut antequam ad alia transcamus aliquot documenta ad eius explanationem, pro Confessarij institutione addamus.

Primum est, filium mortaliter peccare cum obligatione ad restitutionem, si notabilem summam accipiat de bonis parentum ipsi merito iniuris. Hoc communiter receptum est. Et patet per illud Proverb. 28. Qui subtrahit aliquid à patre suo, & à matre, & dicit hoc non esse peccatum, participes homicidæ est.

Secundum est, similiter peccare filium si expendat in res turpes & vanas (ut in ludum, vel computationem, vel sceminas) notabilem summam contra voluntatem parentum, ex illis pecuniis quas hi dederunt illi ad emendos libros aut vestes, aut ad alium aliquem peculiarem usum. Istud est Navarri in Enchir. cap. 17. num. 164. Et probatur quia parentes ipsi non intendunt donare simpliciter tales pecunias filio, & dominium illarum in ipsum transferre: sicut si darent addito solum mandato, ut honeste & in bonos usus impendat: sic enim videretur à restitutione excusari, sed intendunt donare cum limitatione ad usus à se determinatos: adeo ut filius ipse non acquirat talium pecuniarum dominium ad alios, quam ad tales usus. Potest tamen in illo quoque casu censeri excusatus à restitutione. Primo, si in ipsius tantum incommodum abusus ille cesserit, nec parens vllum damnum inde accipiat: quia non fuit illi ea de causa plus expendendum, quam alioqui expendisset. Secundo, si parens condonaverit vel putetur facile condonaturus, si filius ipse auderet eum rogare. Tertio, si constet alios coheredes, tantundem similiter expendisse.

Tertium documentum, non peccare mortaliter filium accipiendo bona paterna in quantitate quæ prudentis iudicio, notabilis non censetur pro conditione status, & personarum: aut quam probabile est parentem concessurum si rogetur. Huius prior pars patet ex cõmuni doctrina de paritate materis excusante à mortali. Posterior vero ex eo quod tunc parens non videatur esse iniuris, quoad substantiam accptionis, etiam si forte sit, quoad modum accipiendi.

Quartum documentum, excusari posse à peccato filium, qui dum versatur in studiis, aut alias extra domum paternam aliqua expendit in elemoynam aut in honestas recreationes more aliorum suæ conditionis. Hoc est Navarri in eod. cap. 17. num. 157. Et probatur quia parens merito præsumitur id permittere, cum non sit à ratione alienum: nisi de contraria voluntate ipsius constet probabiliter.

Quintum est, non peccare filium si aliquid de bonis parentum accipiat ad subueniendum proximo in extrema, aut

gravi

SECTIO PRIOR.

De obligatione parentum ad sustentationem filiorum.

gravi necessitate constituto. Probatur: quia parens non potest esse de eo rationabiliter inuitus: cum & ipsemet idem facere teneatur, per communem doctrinam de elemosyna.

Sexum est, non peccare filium etiam adhuc constitutum in patris potestate, accipiendo ex bonis suis castrensis, aut quasi castrensis, seu quæ acquisiuit occasione militiæ, vel officij publici, aut beneficij Ecclesiastici. Hoc patet, quia talia bona non pertinent ad patrem, sed ad solum filium: qui proinde respectu eorum sit quasi paterfamilias ex communidoctrina, de qua Nauar. in Enchir. cap. 17. nu. 142. Quod notandum est à Confessariis ne facile cogant ad restitutionem filium cuius pater percipit fructus beneficij, quod habet, Ecclesiastici.

Septimum est, filium gerentem negotia patris posse (deductis expensis quas pater ipse facit in illo alendo) pro suo labore & industria, tantundem accipere quantum in mercedem daretur extraneo: nisi ille intendat facere gratis; aut teneatur facere ad alimentum patri exhibendum. Hæc est Nauarri doctrina in cit. cap. 17. num. 144. fundata in naturali æquitate, quæ dicitur, ut laborans iustum stipendium accipiat. Quamquam ad id necessarium est, ut filius expresse vel tacite ostendat se velle lucrari. Nam qui gerens alterius negotium querit mercedem, debet id illi explicare: quia forte dare nõ vult; nec ea ratione, sed alia, rebus suis consulere. De quo si nihil constare possit; nec filius ob reuerentiam paternam audeat parentem interrogare, sufficere ei potest, quod patris ipse non possit iure, tale quid ægre ferre. Quod si probabiliter constaret, parentem id ipsum negotium alioqui gesturum esse per seipsum aut per alium qui gereret gratis, vel mercede minore, tunc non esset locus tali compensationi laborum: ut nec si illi essent sub eundi ad subueniendum parenti constituto in necessitate: quia esset obsequium debitum ex charitate ac gratis exhibendum.

Adverte obiter quod cum talis merces non numeretur inter bona filiorum quæ castrensis, aut quasi castrensis dicuntur: sed aliorum quæ vocantur aduenticia: illius usus fructum non competere filio ante emancipationem suam, aut mortem patris, ad quem spectat usus fructus bonorum eius generis, ex lege Non solum, & ex lege Cum oportet, C. De bonis quæ liberis in potestate constitutis acquiruntur. De quo Nauar. in Enchir. cap. 17. num. 143.

CAPVT III.

De obligatione parentum erga filios.

SVMMARIVM.

- 29 Obligatio parentum alendi filios etiam spurios.
- 30 Causæ excusantes ab eadem obligatione.
- 31 Quod talis obligatio non tangat ex æquo patrem & matrem, & in quo sit diversitas.
- 32 Obligatio alendi filios locum habet non tantum quoad legitimos, sed etiam quoad spurios.
- 33 Explicatio dubij, an mater teneatur filium lactare proprio lacte.
- 34 Patri incumbit obligatio dotandi filiam.
- 35 Parentes tenentur mediocrem diligentiam adhibere in comparandis temporalibus bonis pro filijs. Et quando per hos accepta mutuo, illi non teneantur restituere.
- 36 Parentes tenentur filiam constituere heredem.
- 37 Causæ ob quas pater potest exheredare filium.
- 38 Quædam circa easdem causas notanda.
- 39 Quomodo ea non sufficiant ad negandum filio alimenta quibus indiget simpliciter.
- 40 Documenta aliquot de parentum obligatione alendi filios.
- 41 Obligatio parentum ad bonam educationem filiorum.
- 42 Quomodo illi hos castigare possint, & quæ debeant circa eosdem curare.
- 43 Quid sit iudicandum de expensis quas parentes faciunt alendo filium in scholis.

MULTA quidem sunt ad quæ parentes erga filios seu filias tenentur ut colligere est ex iis que tradit D. Anton. 1. par. tit. 14. cap. 4. §. 6. sed ad duo fere omnia reducitur: quorum alterum est debita vitæ sustentatio; alterum bona educatio prout attigit Caiet. in verbo Adulterium, in fin.

Valery Par. 111. Tom. 2.

Quod ad prius attinet, parentes teneri filios suos alere, habetur ex lege 1. 2. & 3. Cod. De alendis liberis, & ex lege, Nec filium, Cod. De patria potestate; estque hæc obligatio naturalis prout communem omnium sententiam esse habet Azor in 2. par. sue summa lib. 2. cap. 4. quest. 1. Et patet ex eo, quod oritur ex ipsa nature propensione, quæ communis est homini cum belluis: siquidem feræ etiam quantumcumque alioqui lævæ & immanes, nutriunt proles suas. Quapropter parentes mortaliter delinquerent qui filijs notabiliter desissent in necessariis alimentis absque causa rationabili, prout habet Nauar. in Enchir. cap. 14. nu. 17. Et probatur efficaciter ex cap. Si quis reliquerit, dist. 30. in quo anathema talibus dicitur. Id quod locum habet etiam quoad filios spurios, ut in verbo Alimenta tradunt Syluest. & Tabienfi. ille quest. 1. & hic nu. 5. & late Couar. in Epitome 4. Decretal. par. 2. cap. 8. §. 6. quibus Azor aliis adhuc citatis, assentitur in seq. quest. 7. Neque quoad hoc faciendam esse distinctionem inter filios illegitimos ante usum rationis vel post eundem, probatur ex cap. Cum haberet, De eo qui duxit in matrimonium in fine: ubi aperte statuitur talibus, necessaria subministranda esse à patre, secundum quod facultates ei suppentur.

Dixi, absque rationabili causa: quia ex eiusmodi causa excusarentur parentes: ut si non haberent in bonis, ex quo id præstare possunt prout loco cit. Nauar. & Sotus in 4. dist. 41. quest. unica, art. 2. ac Sylu. verbo Filij, quest. 21. & Tabiena verb. Alimentum, nu. 7. tangunt. Item si filius habeat aliunde matrimonium, aut artem vnde seipsum alere possit, prout ex lege Si quis à liberis, §. Si filius, ff. de liberis agnoscend. tradit multis aliis citatis Couar. in memorato §. 6. num. 9. Addens id intelligi, dummodo non sit dedecus filio talem artem exercere: quod idem addit Sylu. in ead. quest. 21.

Censendi sunt quoque parentes similiter excusari, cum etiam diuites sint, filium tamen alere non possint sine vitæ propria periculo: que est expressa sententia Soti loco cit. videntis exemplum de matre que filium suscepit ex adulterio. Vnde licet alias parentes mortaliter peccent exponendo filios suos alendos in hospitalibus, vel in aliis similibus domibus (nec enim obligationi quam habent illos alendi, debent ea ratione satisfacere, iuxta Nauar. in cit. num. 17. & alios quos Couar. refert & sequitur in cod. num. 9.) tamen in euentu nullum peccatum foret exponere filium alendum eiusmodi locis: non fecus ac licite id ipsum facerent parentes, quando extrema aut valde graui necessitate premerentur. Attamen debent tempus, locum, aliasque circumstantias obseruare, ut filij sui institutionem possint curare. Atque si pater aut mater indigens non sit, debet pro expensis illius satisfacere hospitali, prout notat Caiet. in verbo Adulterium, & in eodem verbo Syluest. q. 5. Armil. §. 8. Tabiena num. 6. post D. Anton. 2. par. tit. 2. cap. 7. circa fin.

Excusantur adhuc parentes ab alendis filiis ex aliis causis: ut intelligere est ex Panorm. ad cit. cap. Cum haberet, & ex Sylu. in verbo Filij, q. 21. & Tabiena verbo Alimentum, n. 7. De quibus illud in vniuersum constat, quod ex quibus causis licitum est patri filium exheredare, licitum quoque sit eidem alimenta denegare. Id quod pluribus aliis in eandem sententiam citatis tradit Couar. in cit. §. 6. num. 17. Quæ vero sint hæc causa paulo post dicemus.

Si quæras, An prædicta obligatio alendi filios tangat parentes ipsos ex æquo. Respondetur negatiue. Ad matrem enim spectat filio usque ad primum triennium subministrare necessaria, ut habetur ex lege Nec filium, Cod. De patria potestate: traduntque Syl. in verbo Alimentum quest. 2. Tab. eod. verbo quest. 4. Nauar. in Enchir. cap. 14. nu. 17. & Couar. in eod. §. 6. nu. 13. Ad patrem vero secundum eosdem, deinceps pertinet præfata subministratio. Quod si fiat diuortium inter parentes, iudex qui illud facit, statuere debet à quonam ali debeant filij, prout tradit Syluest. in verbo Filij, q. 21. De qua re pluribus tractat Thom. Sanchez lib. 10. De matrimonio, dist. 20. Cæterum si contingat matrem non posse per illud triennium alere filium, ad patrem id pertinebit; sicut & ad matrem pertinebit, etiam post triennium, eundem alere si